

Overweging 2de zondag door het jaar 15 jan 2023

Zusters en broeders,
vorige week hoorden en zagen wij de voorganger nog in het wit. De Kersttijd werd afgesloten met het feest van de Openbaring van de Heer, ook wel Driekoningen genoemd. Ik herinner mij hoe wij als kinderen verkleed als Driekoningen langs de huizen trokken en zongen – en ik zing nu maar even niet, want dan loopt u allemaal weg: 'Driekoningen, Driekoningen, geef mij een nieuwe hoed. Mijn oude is versleten, mijn vader mag het niet weten. Driekoningen, Driekoningen geef mij een nieuwe hoed!' Onze handen werden gevuld met snoepgoed, en met wat in die tijd nog niet zo heel gewoon was – we hadden immers zelf appels en peren – soms een sinaasappel of een mandarijntje. Hoe bijzonder en feestelijk, die felle kleur oranje in de donkere wintertijd. Maar vandaag zijn we weer terug bij gewoon en draag ik groen, de liturgische kleur van de gewone zondagen door het jaar.

Toen ik deze overweging aan het voorbereiden was, schoot me te binnen hoe in het dagblad *Trouw* van 31 december 2022 de Deventer theologe Laetitia van der Lans naar aanleiding van het overlijden van emeritus-paus Benedictus XVI, waarschijnlijk onbewust, naar het evangelie van vandaag verwees. Ze zegt daar: 'Volgens mij heeft Benedictus zijn pausschap opgegeven in een besef dat hij het voor een hoger doel deed. Hij was een Johannesfiguur: in de Bijbel zegt Johannes de Doper dat hij aan het dopen was, maar dat er iemand zou komen die met meer vuur en geest aan de slag zou gaan, iemand die groter was dan hij: Jezus. Zo bezien wees Benedictus vooruit naar zijn opvolger. Dat maakt hem een historisch persoon die ik zeer waardeer'. Ik vond dat een opmerkelijke reflectie op zowel de evangelietekst van vandaag als op het (omstreden) pontificaat en het terugtreden van Benedictus XVI.

In de Bijbel komen we nogal wat dienaren van God tegen die zich als profeten, voorspellers, en wegbereiders van het uiteindelijke Heil der Wereld manifesteren. Vandaag horen we twee heel groten uit die categorie aan het woord, een uit het Oude en een uit het Nieuwe Testament. Uit het Oude Testament Jesaja, die zich bekend maakt als de door God geroepene. Als de tot diens dienaar gevormde om het volk van Israël uit de Babylonische ballingschap terug te brengen en zo van de ondergang te redden. Mooi, kunnen we denken, dat was toen, een eeuw of vijf voor Christus. Maar dan volgt iets wat ons de oren doet spitsen: God wijst Jesaja niet alleen aan het volk van Israël te redden, maar hij maakt hem ook tot een Licht voor de rest van de wereld, zodat Gods heil 'tot aan de grenzen der aarde' zal gaan. Een opdracht die dus ook ons aangaat en ook voor ons een heilsvoorspelling betekent. In de tijd voor Kerstmis zagen wij hoe de profeet daartoe de komst van Gods zoon, de verlosser aankondigde.

In het evangelie van vandaag neemt Johannes de Doper deze blijde boodschap over. Jezus wordt bij zijn doop door hem ge-out, om maar eens een moderne uitdrukking te gebruiken, hij openbaart Hem als de heil-brenger, als degene die het kwaad van de wereld in Gods naam zal bestrijden en overwinnen. Hij gebruikt daarvoor de beeldspraak van het lam: 'Zie het Lam Gods dat de zonde van de wereld wegneemt'. Hij heeft het over het lam van God. Geen

leeuw of ander indrukwekkend en gewelddadig dier, maar een lam, traditioneel offerdier om schuld te delgen, want zelf onschuldig, kwetsbaar en vertederend. En nog een ander zachtmoedig dier speelt een metaforische rol in deze perikoop waarin Johannes aan het woord is. Dat is de duif. De duif is bekend als boodschapper, denk aan de duif die met een olijventakje het einde van de zondvloed aan Noach aankondigde. En denk aan de postduif, die in de Tweede Wereldoorlog nog voor het overbrengen van berichten gebruikt werd. Een hemeldier dat tevens beeld is voor Gods Geest die Johannes op Jezus ziet neerdalen als hij Hem doopt. En opnieuw: geen pompeuze vogel als de adelaar, maar een eenvoudige, zachtmoedige duif. Bescheiden verduidelijkt Johannes: ik doop symbolisch met water dat het tijdelijke, aardse leven voedt. Maar Jezus, degene die na mij komt, doopt met de Heilige Geest - Gods Geest, die eeuwig leven geeft.

Het lam en de duif: wat een mooie beelden van bescheidenheid en zachtmoedigheid. In een tijd van geweld en onderdrukking spreekt Johannes over de overwinning, maar zijn beelden zijn teer en kwetsbaar. Hoe anders dan de taferelen van strijd, wraak, oorlog en geweld die we veelvuldig in het Oude Testament tegenkomen. Het evangelie gaat over de zachte krachten van de liefde, van de bestrijding van onrecht door medemenselijkheid. Van begrip voor andersdenkenden en zorg voor armen, zieken, ouderen. Van het afzien van wraak en schenken van vergeving. Van het zoeken naar bemoediging voor wie eenzaam is, op de vlucht of verstoten. Van barmhartig zijn en voorzichtig met oordelen. Het evangelie is geen harde wet die gehandhaafd moet worden, maar een blijde boodschap. Een boodschap die niet gesymboliseerd wordt door een leeuw en een adelaar, maar door een lam en een duif. Laat ik barmhartig zijn en voorzichtig zeggen, maar ik denk dat paus Franciscus dat beter begrijpt dan paus Benedictus dat deed.
Amen.